

HET VROUWENHUIS

VAN ALEIDA GREVE

Hofje vol historie

Jan ten Hove
Saskia Zwiers

W BOOKS

HET VROU

WENHUIS VAN ALEIDA GREVE

Hofje vol historie

Aleida Greve

Jan ten Hove
Saskia Zwiers

W BOOKS

Woord vooraf 7

Inleiding 9

I

14

Een huis aan de Grote Aa | 1352-1695

- 1352** Vroegste bouwsporen 16
- 1464** 'Die grote zijdtcaemmer' 21
- 1577** Oudste koopakte 24
- 1614** Woningen in de Voorstraat 28
- 1626** Een stijlvolle voorgevel 32
- 1645** Koop door Hendrik Wolfsen 36
- 1668** Het echtpaar Soury-Wolfsen 41
- 1682** Gang met houten tongewelf 46
- 1695** Een voogd uit Lissabon 50

IV

122

Andere tijden | 1884-1945

- 1884** Familieovereenkomst 124
- 1891** 'Het verbouwen van het huis' 128
- 1905** Koninklijk bezoek 134
- 1916** Een driemanschap 136
- 1918** Het wonder van de lichtknop 138
- 1920** Buurhuis in de Voorstraat 142
- 1932** Smeekbede van de pachters 146
- 1943** Een kruitschip ontploft 151

II

54

Aleida Greve | 1670-1742

- 1670 Ten doop gehouden 56
- 1686 Meisje met papegaai 60
- 1691 Meerderjarigheidsverklaring 64
- 1706 Huis op de hoek bij de wal 67
- 1719 Het eerste testament 70
- 1721 Aantasting bij de Kamperpoort 75
- 1742 Stichting van het hofje 80

III

84

Van Golts tot Van der Gronden | 1743-1884

- 1743 Oude vrouwen en vrijsters 86
- 1750 Dood van een directeur 90
- 1778 Erfenis van een gouvernante 94
- 1798 Regent in turbulente tijden 98
- 1822 Bericht van de gemeente 102
- 1826 Graven van de derde klasse 105
- 1832 Vastlegging van het vastgoed 108
- 1869 Huishoudelijk reglement 112
- 1875 Een jonge gouvernante 117

V

156

Een nieuwe bestemming | 1945-2022

- 1952 Tijden voor het baden 158
- 1957 Oase van rust 162
- 1967 Leegloop en leegstand 166
- 1979 Een nieuwe koers 170
- 1987 Open monument 174
- 1999 De duizendste bezoeker 178
- 2004 Aleida Greve concert 183
- 2011 Brand bij de burens 186
- 2022 Feestelijke heropening 190

Noten en literatuur 200

Index op persoonsnamen 205

Illustratieverantwoording 208

INLEIDING

In de herfst van 1957 omschreef een journalist het Zwolse Vrouwenhuis als een oase van rust in een wereld vol rumoer. Tijdens zijn bezoek was hij vooral geraakt door de speciale sfeer in het eeuwenoude hofje: 'Voor de vuist weg zou ik geen ander huis kunnen noemen waar het verleden zo levend gebleven is als hier, als in die miraculeuze veertig meter lange gang van het Vrouwenhuis, als in de kille stenen kamer aan de voorkant, in het schemerige regentenvertrek en in de meidenkamer van weleer. Het is alsof de vriendelijke geest van de ongetrouwd gebleven mejuffrouw Aleida Greve nog beschermend rondwaart in deze woning, welke zich achter de smalle gevel aan de Melkmarkt veertig meter ver tot aan de Voorstraat uitstrekt. Sinds zij in 1742 stierf en dit pand bij testamentaire beschikking tot Vrouwenhuis bestemde, werd er hier en daar wat verbouwd – de kamertjes kregen stookplaatsen, er kwamen kolenkasten, een badkamer, hier en daar een tussenschot – maar ook al doordat er steeds bejaarde bewoonsters zonder moderne aspiraties huisden, bleef de sfeer van het geheel zó intact, dat de bezoeker van nu iets van een vertederde weemoed ondergaat wanneer hij dit Vrouwenhuis leert kennen.'¹

Oude vrouwen herbergt het gebouw inmiddels niet meer. Het omvangrijke pand heeft tegenwoordig een dubbele bestemming als museum én als onderkomen voor jonge muziekstudentes. Maar

Deze op de deur van de Regentenkamer geschilderde dame heet de bezoekers van het Vrouwenhuis al eeuwenlang welkom. Ze is afgebeeld in modieuze kledij uit circa 1700, inclusief een fontangemuts op haar hoge kapsel. Het is voor zover bekend het oudste voorbeeld van een trompe l'oeil-schildering, een 'bedriegertje', van een menselijke figuur op een deur in Nederland. Foto: Wouter van der Sar, 2017

gelukkig kan iedereen die hier een voet over de drempel zet nog altijd in eigen persoon de unieke ambiance van het deels als een tijdscapsule bewaard gebleven monument ervaren.

Historische schatkamer

De voorgevel van het Vrouwenhuis strekt zich over drie vensters en ruim zes meter uit, een formaat dat herinnert aan de oorspronkelijke verkaveling van dit deel van de Zwolse binnenstad. Achter het in vergelijking met sommige nabijgelegen gebouwen bescheiden front gaat – tot verbazing van menig bezoeker – een enorme hoeveelheid vierkante meters met een schat aan historische interieurs en voorwerpen schuil. De rijke bouwgeschiedenis gaat bijna zevenhonderd jaar terug in de tijd. Het grote complex, dat wordt begrensd door de Melkmarkt aan de noordzijde, de Korte Kamperstraat aan de westzijde en de Voorstraat aan de zuidzijde, is echter niet als één aaneengesloten blok bebouwing ontstaan. De diverse componenten dateren uit allerhande perioden. Het oudste segment, dat aanvankelijk uitkeek op het water van de Grote Aa en nu op de Melkmarkt, is kort na 1350 opgetrokken. De laatste toevoeging bestaat uit het in 1920 aangekochte buurhuis aan de Voorstraat, dat lange tijd als directricewoning dienst heeft gedaan. De verschillende bouwdelen zijn aangegeven op de op het voorste schutblad afgebeelde luchtfoto. Aan de codering A tot en met H zal in de tekst van het boek geregeld gerefereerd worden.²

In de panden van het huidige Vrouwenhuis woonden vroeger Zwollenaren uit alle lagen van de bevolking, van prominente patriciërs tot eenvoudige ambachtslieden. De aanvankelijk zelfstandige huizen aan de Melkmarkt en de Voorstraat zijn omstreeks 1680 samengevoegd door de welgestelde echtelieden Pieter Soury en Aleijda Wolfsen. Dankzij de in hun opdracht aangelegde *Grote Sael* (nu de Regentenkamer) en een met fraai

houtsnijwerk versierde verbindinggang smeedden zij het gebouwencomplex tot een stijlvolle eenheid. Het ensemble kreeg in het begin van de achttiende eeuw nieuwe eigenaars: drie ongetrouwde zusters, die uit een vermogend geslacht van bestuurders en bierbrouwers stamden. De oudste van hen, Aleida Greve, bleef uiteindelijk als laatste van haar familielijn alleen achter. De op 4 februari 1742 op 71-jarige leeftijd gestorven weldoenster bestemde haar 'tegenwoordige woonhuis, staande aan de Aa', in haar testament tot een hofje voor behoeftige bejaarde vrouwen. Na enkele bescheiden bouwkundige ingrepen konden de eerste zeventien begunstigden de door de stichteres zelf als het (*Oude*) *Vrouwenhuis* aangeduide fundatie ongeveer een jaar later betrekken. Na de nodige uitbreidingen bood de instelling in haar meest omvangrijke vorm in het begin van de twintigste eeuw onderdak aan ruim twintig alleenstaande dames, die elk over een woon-slaapkamer beschikten en een kleine financiële toelage ontvingen.

Groepsportret van bewoonsters en een tweetal bestuurders van het Vrouwenhuis voor Paleis het Loo, genomen tijdens een stapje naar de Veluwe omstreeks 1940.

Drie eeuwen wooncultuur

De onderwijzer en historicus W.A. Elberts schetste in zijn in 1890 verschenen *Historische wandelingen in en om Zwolle* een pakkend beeld van de gang van zaken in de liefdadige stichting: 'Het ouderwetsche, stevige gebouw, waarin weinig verandering is aangebracht, geeft ons een duidelijke voorstelling hoe een deftig burgerhuis er in 't begin van de 18de eeuw uitzag. In de ruime keuken bestaat voor de oudjes gelegenheid tot het verkrijgen van vuur en kokend water. Iedere vrouw heeft een eigen vertrekje en, behalve vrij licht, een maandelijksch inkomen van f 2,20. Aan emolumenten wordt verstrekt jaarlijks f 16 aan boter- en f 15 aan slachtgeld; bovendien een gulden met kermis en een ruime tractatie op St. Nicolaas. De vrouwen hebben kosteloze geneeskundige hulp en het huis betaalt bij overlijden de begrafenis. 's Wintersavonds komen de oudjes in de groote, goed verwarmde gezelschapszaal bij elkaar en we kunnen ons voorstellen hoe *gezellig* ze daar zitten te keuvelen.'³

→ In het Vrouwenhuis herinneren nog veel architectonische elementen aan het verleden als voornamelijk patriciërswooning, zoals de sfeervolle gang met houten pilasters en tongewelf uit het einde van de zeventiende eeuw.

THE BISHOP'S PALACE
WILMINGTON
1854
BY
J. L. GARDNER
ARCHT. & BUILDER
WILMINGTON, MASS.
J. L. GARDNER
ARCHT. & BUILDER
WILMINGTON, MASS.
J. L. GARDNER

I

EEN HUIS AAN DE GROTE AA

1352-1695

'Een huis ende doergaende wehre gehoirende onder Voorsterstraete, gelegen omtrent de Rode Toorn, streckende voer van de Aa ende in Voorsterstrate uitgaende, op te water tusschen die behusinghe van Roelof Nolles wedewe, ende in Voorsterstraete tusschen die e[dele] Herman Ewolts burg[emeester] en Gerrit Hendrix gelegen, ende sulx met recht ende gerechticheit daer toe gehorende ende commerfrij van allen uitgaende thinsen en renthen, behalven vijf doijten jaerlix tot behoive der stat van Swolle.'

Omschrijving in een verkoopakte d.d. 15 april 1645 van het aan de Melkmarkt gelegen onderdeel van het huidige Vrouwenhuis

Gezicht vanaf de Peperbus op het gebouwencomplex van het Vrouwenhuis in april 2023.

D

e vroegste bouwkundige componenten van het Vrouwenhuis stammen uit het midden van de veertiende eeuw. Omstreeks deze tijd is op de hoek van de Melkmarkt en de Korte Kamperstraat een stenen huis verrezen, waarvan de zijgevels tegenwoordig nog altijd fier overeind staan (*deel A**). Het forse formaat van de bakstenen geeft aan dat we met het werk van middeleeuwse metselaars te maken hebben. Een precieze datering is te danken aan de wetenschap van de dendrochronologie, die het mogelijk maakt de ouderdom van gebruikt hout aan de hand van het groeipatroon van de jaarringen vast te stellen. In dit geval bleek uit een doorsnede van één van de daksporen van de kapconstructie van het pand dat de bewuste eikenboom in de zomer van 1352 was geveld. We mogen derhalve aannemen dat het huidige voorhuis van het Vrouwenhuis niet lang na dit tijdstip is gebouwd. Dat wil zeggen dat het tot de oudste nog overeind staande huizen in Zwolle behoort.¹

In mist gehuld

Afgezien van een enkele jaarringdatering is de ontstaansgeschiedenis van het rijksmonument net zoals bij veel historische gebouwen in mist gehuld. Een van de oorzaken is dat perkamenten en papieren bronnen uit de middeleeuwen schaars zijn. De administratieve ontwikkeling van de stad Zwolle stond in dit tijdperk nog in de kinderschoenen. Vergeleken met vandaag de dag werd er maar weinig schriftelijk vastgelegd, terwijl ook veel documenten verloren zijn gegaan. Het spaarzame archiefmateriaal maakt het moeilijk om een helder zicht te krijgen op de vervlogen leefwereld van onze verre voorouders. We moeten het doen met sporadische, vrij willekeurig bewaard gebleven puzzelstukjes, die hoogstens een tip van de sluier oplichten. Gelukkig kan het gemis aan geschreven getuigenissen soms worden gecompenseerd door bouwhistorisch onderzoek. Achter talloze in de loop der tijd gemoderniseerde gevels gaan eeuwenoude bouwsporen schuil in de vorm van funde-

In deze oude balken op de zolder aan de Melkmarkt zitten twee gaten, waaruit met een holle boor houtmonsters voor dendrochronologisch onderzoek zijn genomen.

ringen, kelders, zijmuren, houten kappen en gebinten. Door tijdens een renovatie of restauratie de achter het huidige uiterlijk verborgen geschiedenis van een pand letterlijk aan het licht te brengen, vergroten we ook onze kennis van het vaak schemerige verleden ervan.

Water op de Melkmarkt

Het verdiepingsloze stenen huis aan het westeinde van de Melkmarkt was vermoedelijk niet het eerste gebouw op deze locatie. Het huidige centrum van Zwolle ligt op een langgerekte dekzandrug, die zijn hoogste punt bereikt bij de Sassenstraat en de Voorstraat. Hier ontstond rond het jaar 800 een kleine nederzetting van boeren en handelaren, waaruit gedurende de middeleeuwen een welvarende stad voortkwam. Ten noorden van de zandhoogte stroomde een natuurlijk watertje. De loop van dit later uit het stadsbeeld verdwenen riviertje is nu nog zichtbaar in het bochtige stratenpatroon van de Ter Pelkwijkstraat, Gasthuisplein, Oude Vismarkt, Grote Markt en Melkmarkt. Het stroompje stond al snel bekend als de Aa, later de Grote Aa, een oude naam die simpelweg water betekent. Langs de oever van deze bescheiden rivier lag ook

* De locatie van de diverse bouwdelen van het Vrouwenhuis – aangeduid met de codering A t/m H – is weergegeven op de luchtfoto op het voorste schutblad.

Op dit fragment van een omstreeks 1580 door de in Keulen werkzame cartografen Georg Braun en Frans Hogenberg vervaardigde plattegrond van Zwolle is de locatie van het tegenover de westelijke stadsmuur gelegen complex van het huidige Vrouwenhuis omcirkeld. Hoewel de weergave zeker op detailniveau niet helemaal betrouwbaar lijkt, komt de afbeelding aardig overeen met de historische hoofdopzet van de diverse bouwdelen. Links naast de waterpoort aan de monding van de Grote Aa ligt de Rode Toren.

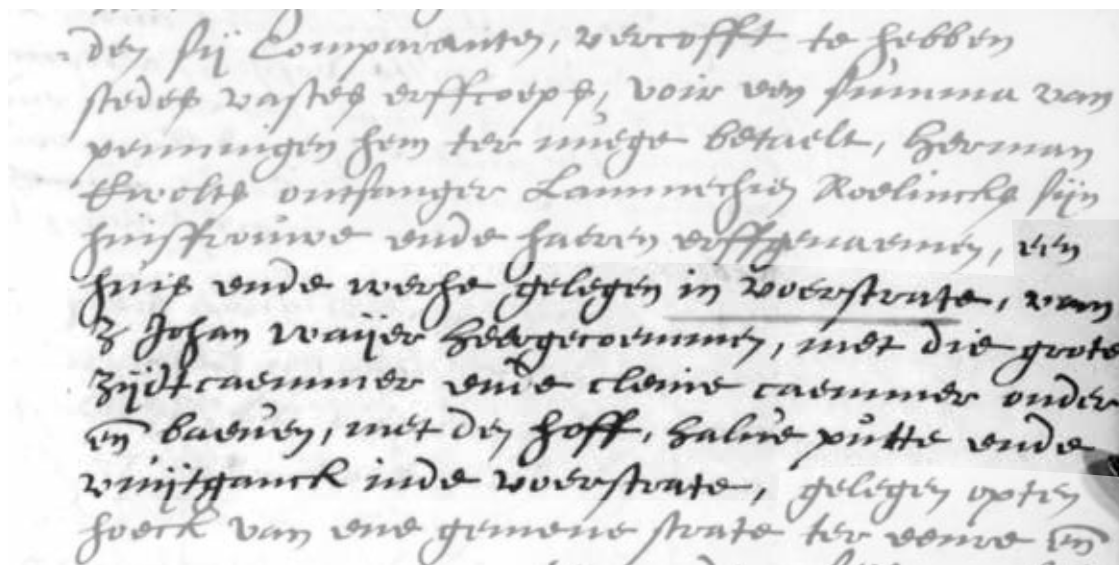
H

et bouwblok op de hoek van de Melkmarkt en de Korte Kamperstraat (*delen A, B en C*) kreeg in de zomer van 1614 een nieuwe eigenaar. Volgens een door de Zwolse magistraat op 18 juli vastgelegde akte verkocht een lange rij erfgenamen van de vorige bezitter, onder wie vertegenwoordigers van oude Noord-Nederlandse adellijke geslachten als De Sigers (ther Borch), Ten Holte, Ubbena, Van Tongeren, Van Borck en De Mepsche, aan ontvanger Herman Ewolts en diens vrouw Lammechien Roelinck een huis in de wijk Voorstraat, dat afkomstig was uit de nalatenschap van wijlen Johan Waijer, 'met die grote zijdtcaemmer ende cleine caemmer onder ende baeven, met den hoff, halve putte ende uijtganck inde Voerstrate [...]'.¹⁹ De term *den hoff* zal betrekking hebben gehad op een achter het complex gelegen tuin en binnenplaats, terwijl de op het eerste gezicht merkwaardige vermelding van een *halve putte* duidt op een met een belendend pand gedeelde waterput. Het huis beschikte via de *wehre* oftewel het achterliggende erf ook nog over een uitgang aan de Voorstraat.

Ontvanger Ewolts

De familie Ewolts stamde oorspronkelijk uit Steenwijk. De vader van Herman had zijn heil in Zwolle gezocht, waar hij in 1576 het burgerrecht verwierf. Dat betekende dat hij als volwaardig ingezetene van de stad onder meer deel mocht uitmaken van het bestuur en lid kon worden van een gilde. Herman was in 1599 getrouwd met een meisje uit de vooraanstaande familie Roelinck, die in de zeventiende eeuw generaties lang het prestigieuze ambt van griffier van de Staten van Overijssel zou vervullen. Zelf was hij ten tijde van de aankoop van het huis aan het westeinde van de Melkmarkt werkzaam als ontvanger-generaal van Salland. In dit gewichtige ambt zag hij namens de regionale overheid toe op het innen van de belastingen en andere financiële zaken. Later in zijn leven zou Herman ook nog toetreden tot de magistraat, de hoogste positie die een Zwolse burger kon bereiken.

De welgestelde functionaris beschouwde de aanschaf van het omvangrijke pand vermoedelijk als een goede investering, want hij bezat ook al het belendende gebouw (nu Melkmarkt 49). Dit onderkomen had Herman op 2 oktober 1609 overgenomen van zijn

Fragment van de transportakte uit juli 1614, waarin in het uitgelichte deel sprake is van 'een huis ende wehre gelegen in Voerstraete, van z[aliger] Johan Waijer heergecoemen, met die grote zijdtcaemmer ende cleine caemmer onder ende baeven, met den hoff, halve putte ende uijtganck inde Voerstrate'.

Het grote pand links op deze foto uit 2019 (Melkmarkt 49) was ook in het bezit van burgemeester Herman Ewolts. De voorgevel in Lodewijk XIV-stijl dateert uit 1731. Achter het kleine en ondiepe buurpand (Melkmarkt 51), dat vermoedelijk pas in de loop van de zestiende eeuw tot stand is gekomen, ligt de laatmiddeleeuwse zijvleugel van het Vrouwenhuis (bouwdeel C1).

schoonmoeder Margaretha IJsebrandts, de weduwe van Gijsbert Roelinck. Het was destijds gekenmerkt als 'haer huys ende doer-gaende wehre, gelegen in de Voerstraete, alreuaest Hendr. Glauwe ter eenre, ende de erfgen. van z. Johan Waijer ter andere zijden, met dat achterhuys daer achter an geleghen, daer Roelof Steenberghe tegenwoerdich in woent [...]'.²⁰ Uit deze omschrijving blijkt dat de kavel net als de meeste diepe percelen tussen Melkmarkt en Voorstraat was onderverdeeld in twee los van elkaar opgetrokken woningen: een groot huis aan de voorkant en een kleiner huis aan de achterzijde. Het voorhuis werd meestal door de eigenaar zelf gebruikt, terwijl het achterhuis aan iemand uit de lagere regionen van de maatschappij werd verhuurd.

Naast een gemene straat

De verkoop in juli 1614 van het voorste deel van het Vrouwenhuis paste in een reeks transacties, waarmee de erfgenamen van Waijer al diens bezittingen op het langgerekte terrein te gelde maakten. Zo kwamen – misschien voor het eerst in de geschiedenis – de diverse huizen op deze locatie tegenover de stadsmuur in verschillende handen. Ruim een jaar eerder, op 7 juni 1613, was het pand op de hoek van de Voorstraat en de Korte Kamperstraat (*deel E*) overgedragen aan Jan Hendriksen en zijn vrouw Fenne, die er waarschijnlijk al langer resideerden. De ligging werd omschreven als 'alreuaest eine gemene straete ter einre unnd Herman Ewolts ter andere sijden'.²¹ Hendriksen verdiende de kost als een van de zes

Huismeester en burgemeester

Het ambt van convoomeester was geen fulltime baan. De ambitieuze Soury had dus ruimschoots gelegenheid om zich met andere zaken bezig te houden. Zo was hij al in januari 1671 door de hervormde kerkenraad aangesteld tot diaken of aalmoezenier bij de Stadsarmenkamer. Deze instelling was belast met de zorgverlening aan thuiswonende Zwolse behoeftigen oftewel alle 'rechten huysittenden eelendigen armen'.³⁵ Wie het hoofd echt niet op eigen kracht boven water kon houden, mocht bij dit achtkoppige college een minimale uitkering in geld en/of natura aanvragen. Vier jaar later kreeg Pieter de kans zich ook als particulier burger aan liefdadig werk te wijden, toen hij Diederik Roelink als *huijsmeijster* van het Hermen Wolberts armenhuis opvolgde. Veel eer viel aan deze

noodlijdende familiefundatie in de Krommejak, die schoonvader Wolfsen ook al onder zijn hoede had gehad, echter niet te behalen. Het gebrek aan inkomsten leidde er zelfs toe dat in 1681 het aantal in de beide huisjes ondergebrachte vrouwen noodgedwongen werd gereduceerd van vier tot twee.

Op politiek gebied was Pieter sinds 1671 meenteman namens de wijk Sassenstraat. Een zetel in dit advies- en kiesorgaan van de burgerij vormde vaak een opstapje naar een hogere bestuurlijke functie. Dat gold ook voor Soury. De convoomeester werd tijdens de jaarlijkse keur op Pauli Conversio (25 januari) 1680 tot burgemeester gekozen. Met deze eervolle benoeming trad hij ook in het voetspoor van Hendrik Wolfsen, die als import-Zwollenaar eveneens opvallend vlot tot het belangrijkste regeringslichaam van de stad was doorgedrongen.

De toetreding van Pieter tot de magistratuur zal doorgestoken kaart zijn geweest. Oom Coenraad Wolfsen was enkele maanden eerder in het harnas gestorven en de plaatselijke politieke facties hadden vermoedelijk al vóór de verkiezing afgesproken dat Pieter namens zijn familieclan diens vacante zetel mocht innemen. De nieuwkomer zou ruim vijftien jaar, tot zijn eigen dood, op het Zwolse pluche blijven zitten.

De Zwolse magistratuur vergaderde in de huidige Schepenzaal, die nu onder meer als trouwlocatie dienst doet. Foto: Chris Boom, 2005

Twee door Aleijda Wolfsen geschilderde portretten. Het linker schilderij hangt in het Vrouwenhuis, het rechter in het op een steenworp afstand gelegen museum ANNO.

EEN MYSTERIEUZE SCHILDERES

Terwijl haar man bestuurde en belasting inde, tasten we over de bezigheden van Aleijda Wolfsen enigszins in het duister. In de kunsthistorische literatuur is lang aangenomen dat zij als schilderes de schone kunsten had beoefend. Deze veronderstelling is voor het eerst geopperd in een publicatie uit 1867. Het was toen al lang bekend dat er in de Republiek in de tweede helft van de zeventiende eeuw een kunstenaar met de naam Aleijda Wolfsen werkzaam was geweest, van wie werd vermoed dat ze les had gehad van de bekende Haagse schilder Caspar Netscher (1639-1684). Ze produceerde voornamelijk portretten in diens trant van personen uit de topplaat van de maatschappij, die vaak een connectie met het stadhoudelijk hof of de Staten-Generaal hadden. In het bewuste artikel in *De Nederlandsche Spectator* identificeerde kunstverzamelaar Pieter van der Willigen de in de vergetelheid geraakte schilderes als de in 1648 in Zwolle geboren dochter van burgemeester Hendrik Wolfsen.

Bij deze toeschrijving, die sindsdien in alle kunsthistorische lexica is herhaald, zetten sommige onderzoekers sinds kort vraagtekens. Zij achten het onder meer moeilijk voorstelbaar dat een Zwolse moeder van een groot gezin zoveel in Den Haag verblijvende mensen op doek heeft kunnen vastleggen. Een eerdere auteur, de Deventer historicus M.E. Houck, sprak er overigens ook al zijn ver- en bewondering over uit 'dat zij bij dien kinderzegen den tijd vond

tot schilderen'. Een flinke schare kinderen hoefde echter geen obstakel voor een succesvolle kunstenaarscarrière te zijn. Zo zette Rachel Ruysch (1665-1750), die met haar bloemstillevens veel faam verwierf, tien kinderen op de wereld. Verder zijn er aanwijzingen dat Aleijda geregeld bij haar familie in het westen van het land logeerde. Een zwaarwegender argument is de omstandigheid dat er destijds in Den Haag ook een achterlicht en naamgenote van de bewoonster van het Vrouwenhuis resideerde. Deze Aleijda Wolfsen (1645-1707) bleef ongehuwd en trad waarschijnlijk net als haar moeder en broer enkele malen op als doopgetuige bij kinderen van Caspar Netscher. Ook anderszins kan niet worden uitgesloten dat zij het penseel heeft gehanteerd. Voor de Zwolse Aleijda pleit daarentegen dat haar handtekening erg lijkt op de signatuur van de kunstenaar. Bovendien is er nog nooit een schilderij aangetroffen dat is gedateerd na 1692, het overlijdensjaar van de Zwolse regentenvrouw. Hoe dan ook, met de huidige kennis is het onmogelijk om met zekerheid te zeggen wie van de beide Aleijda's de juiste is. Zolang hard bewijs ontbreekt, blijft de ware identiteit van de schilderes ongewis.³⁶

Illustratieverantwoording

Amsterdam Museum: 66rb
Archief familie Reuvekamp: 147, 148, 154
B. Reuvekamp, Zwolle: 187r
Beeldbank Historische Vereniging Nieuwleusen: 101
Collectie Groninger Archieven: 27lo
Collectie Oostingh, Zwolle: 107
Collectie Overijssel, Zwolle: 17, 19, 23, 28, 37, 39, 42, 45rb, 47, 58, 61, 64, 66lo, 70, 76, 78, 79, 80, 82, 87, 90, 91, 96, 102, 109, 110b, 125, 126o, 135b, 136rb, 137, 144, 146, 152, 155, 174
Collectie Overijssel, Collectie Stichting Emmanuëlshuizen: 74
Collectie Overijssel, Collectie VORG: 20
Courtesy of Lyon & Turnbull, Edinburgh: 72
Nationalmuseum, Stockholm: 86
Peter Boer, Doesburg: 18, 24, 34ro, 48, 77r, 92, 131, 172, 176
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort: 8, 13lo, 22lb, 32, 33, 44, 53, 67, 95, 113, 118, 122-123, 129, 130, 139rb, 141, 142, 143, 156-157, 164, 167, 171, 189, 196ro, 197b
Rijksmuseum, Amsterdam: 36, 40, 43, 50, 52, 65, 71, 75, 88, 94, 99, 100
Particuliere collectie: 57
Saskia Zwiërs, Zwolle: 3-4, 6, 11, 12, 13rb, 14-15, 16, 21, 2ro, 25, 26, 27rb, 29, 30, 31, 34lb, 35, 38, 41, 46, 49, 51, 54-55, 59, 73, 81, 83, 84-85, 89, 93, 97, 98, 105, 108, 110o, 115, 119, 120, 128, 133, 135o, 138, 139lo, 140, 145b, 149, 150o, 158, 161, 166, 175, 178, 179, 180o, 183, 184, 185, 186, 187l, 188, 192, 193, 196lb, rb en lo, 197lo en ro, 198, 199, 204, 207
Stichting Archivariaat Bentinck-Schoonheten: 112
Stichting het Vrouwenhuis, Zwolle: 10, 45lb, 56, 60, 62, 63, 68, 69, 77l, 104, 106, 114, 116, 117r, 121, 124, 126b, 127, 136lo, 145o, 151, 153, 159, 160, 162, 163, 165, 168, 169, 170, 173, 177
Wikimedia Commons: 134

Met dank aan

Peter Boer, W. Hoogeland, Michael Klomp, B. Reuvekamp, Lian Reuvekamp en Piek Theisens (CO).

Stichting het Vrouwenhuis dankt ook de werknemers Cathy van Zanten, Caroline Stoop en Riët Stegehuis, de vrijwilligers Diny Bosman, Mattie van Gils, Jane van Gorp (†), Angeline Miedema, Carijn Oomkens en Will de Wit (†) en voor de theater rondleidingen bovendien nog V.C. van Ahee (†), Albert Mensema (†), Antonie van Laarhoven en Ida Wijkkel.

Colofon

Uitgave

WBOOKS, Zwolle
info@wbooks.com
www.wbooks.com
i.s.m. Stichting Het Vrouwenhuis
info@vrouwenhuiszwolle.nl
www.vrouwenhuiszwolle.nl

Onderzoek, tekst en beeldredactie

Jan ten Hove
Saskia Zwiërs

Vormgeving

Frank de Wit

© 2023 WBOOKS Zwolle / de auteurs

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten met betrekking tot de illustraties volgens de wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.

© c/o Pictoright Amsterdam 2023.

ISBN 978 94 625 8587 4

NUR 680

HET VROUWENHUIS

VAN ALEIDA GREVE

Het Vrouwenhuis is een van de meest bijzondere monumenten van Zwolle. Het omvangrijke gebouw tussen Melkmarkt en Voorstraat begon zijn bewogen bestaan in de middeleeuwen als een voornaam woonhuis voor bemiddelde burgers. Sinds 1742 heeft het dankzij een testamentaire beschikking van de schatrijke Aleida Greve bijna 250 jaar lang als hofje voor min of meer behoeftige bejaarde vrouwen gefungeerd.

De veelzijdige geschiedenis van het Vrouwenhuis en zijn vele bewoners vertelt in een tijdlijn vol memorabele gebeurtenissen de verhalen van vermogende regenten, mysterieuze penseelprinsessen, een artistieke brouwersdochter en stichteres, strenge directeuren, gemoedelijke gouvernantes, dankbare 'oude vrouwen en vrijsters' en gelukkig ook enkele zwarte schapen.

Tegenwoordig is het Vrouwenhuis zowel een museum als een studentenhuis voor jonge musici. Het monumentale complex herbergt tal van historische interieurs en kan onder meer bogen op een unieke schilderijencollectie, waaronder werken van een vrouwelijk dilettantenclubje uit de late zeventiende eeuw.

WWW.WBOOKS.COM

Het Vrouwenhuis
ZWOLLE

